

ZAJEDNICA

Italijanska kultura ipak ima mnoštvo kompenzacija koje se mogu ilustrirati društvenim životom na jugu (niže od Rima). Ovde je industrijalizacija znatno manje napredovala nego na severu i ekonomija se donedavno uglavnom zasnivala na poljoprivredi i zanatstvu.

Mislím da su topla klima i seoska ekonomija snažno uticali na način na koji ljudi izražavaju sebe. Ljudi više vremena provode napolju i izražajni su i emocionalno i fizički. Novac ima sasvim drugačije značenje za sitne zemljoradnike i zanatlije nego za radnike u gradu; mnogo su važniji gostoljubivost i hrana.

Ja sam neposredno iskusila ovu gostoljubivost kada sam imala devet godina. Moj brat, sestra i ja smo proveli leto u jednom selu na jugu, u gostima kod žene koja je radila za našu porodicu. To leto u vrlo malom selu, koje čak nije imalo ni asfaltirane puteve, bilo je snažno novo iskustvo za mene. Marijanina porodica je živela u velikoj kući prepunoj ljudi — tamo je živelo toliko mnogo rođaka da se nije moglo znati ko je kome rođ. Imali su mnogo zajedničkih aktivnosti i to mi je stvorilo utisak velike porodice. Ujutro je skoro svako odlazio u polja i često smo išli svi zajedno, sedeći na teretnim kolima ili šetajući uskim stazama. Mnoge od društvenih aktivnosti su bile lepe i činile su da se osećam dobro. Jedna od njih je bila pravljenje hleba. To je trajalo celog dana i bilo je praćeno zabavom. Postojale su religiozne procesije i okupljanja. U vreme sezone pećanja svi smo se selili na neku plažu i spavali u velikim šatorima.

Sa kulturološke tačke gledišta u Italiji je prihvatljivo imati snažne eksplozije osećanja, posebno ljutnje, sa neznatnim posledicama na međuljudske odnose. Kada sam živela u Napulju bila sam svedok nekoliko svađa među mojim komšijama. Neko bi počeo da vrišti i da se dere na nekog drugog i za kratko vreme bi to postalo stvar cele ulice. Ali posle svađe ti isti ljudi bi bili zajedno kao i ranije.

Za Italijane takode nije neobično da sa svojim bolom izlaze na kraj tako što čine »lude« i neočekivane stvari, pod uslovom da ne ruše pravila tradicije. To je mnogo normalnije nego na primer u Britaniji, gde sam živela neko vreme. Imam starog prijatelja koji kaže da svaki put kada putuje u neko novo mesto, što se često dešava, on postaje lud za tim »da upozna« to mesto. To možda nije neobično, ali je neobično da se on kompletno predaje tom impulsu. U koje god vreme da se pojavi u novom mestu, čak i ako je to u sred noći, on ostavlja sve i krene da ga »upozna«, da oseti neki njegov deo. On zastaje da razgovara sa ljudima, pokušava da osvoji devojke, posećuje glavna svratišta dok ne stekne »osećaj« o tom mestu, onda je zadovoljan jer je postao deo njega i napokon se može odmoriti.

Zajedno sa tom slobodom da se »otkače«, Italijani se trude da budu tolerantni prema ponašanju drugih ljudi. Živela sam deset godina u Napulju, gde je ovakva atmosfera vrlo uočljiva, gde je stav »lako ćemo« skoro pravilo i znam da je to izvršilo uticaj na mene. Ovaj pogled na svet je skoro suprotan od rigidnosti mojih roditelja, gde je samo nekoliko stvari bilo dobro, a sve ostalo loše. Srećom, ova kulturna atmosfera je omeškala uticaj mojih roditelja na mene. Terapija mi takode pomaže da se osećam dobro, tako da mogu slobodnije da izrazim svoja prava osećanja prema ljudima.

BITI ŽENA

U Italiji, na jugu više nego na severu, žene imaju »najgoru ulogu«. Njihova podređena uloga je fiksirana i teško je promeniti je. Odnosi između mladića i devojaka, posebno na jugu, su vrlo suzdržani i naporni.

Kada sam imala jedanaest godina moja porodica se preselila na godinu dana u Kataniju na Siciliju. Tamo su moju sestru i mene stalno plašili upozorenjima da ne izlazimo same čak ni do obližnje pekare zbog straha od muškara. Muškarci su bili vrlo agresivni. Nisam mogla da odem u školu kratkim autobusom a da mi neko ne preti ili me stvarno zlostavlja. Možda su se stvari danas promenile, ali za mene je, kada sam počinjala da budem žena, to bilo zastrašujuće i ponižavajuće. Osećala sam

da, ako prema nama postoji tako mnogo agresije, to znači da ima nečeg prljavog u tome da budeš žena. Porodična strana ovog problema se sastojala u tome da nisam bila dovoljno bliska sa mojim roditeljima da bih mogla o tome da diskutujem sa njima, a oni nikada nisu pokušali da mi pomognu.

Značenje koje je za mene to imalo jeste da u stvari nisam želela da budem žena, jer je biti žena značilo biti slab i podvrgnut zlostavljanju. To je bio još jedan način da ne budem ono što jesam. Pravila sam se da sam gruba i jaka. Nosila sam odeću koja neće izazivati pažnju ili komplimente, koja će mi omogućiti mirnu večernju šetnju. Sećam se jedne novogodišnje večeri, bilo je vrlo kasno, bila sam toliko uplašena i zauzela tako grub stav da sam svojim držanjem bukvalno uplašila mladića pored ko-

ga sam projurila na putu. Verujem da mnoge žene u Italiji nose u sebi bolna osećanja zato što žive u mačo društvu, mnoge sam upoznala u feminističkom pokretu, gde sam pokušavala da izrazim tu nelagodnost što sam žena.

Nalazim da su moja osećanja o životu u Italiji čvrsto određena mojim tamošnjim porodičnim životom, a ta osećanja se menjaju kada se taj bol u terapiji oseti. U Italiji postoji mnogo toga lepog i mogla bih čak nekada i da odlučim da tamo ponovo živim.

S engleskog prevela: Nataša

Vučković

stručni redaktor: Marjan Tošić

(The Primal Institute Newsletter, maj 1980, svezak II, broj 9, Los Angeles)

ono najgore kod najboljih

(posledice odrastanja u krugu austrijske aristokratije)

viktor ridl

Do dolaska na terapiju nisam ni slutio koliko je na čitavu moju ličnost uticala činjenica da sam rođen u aristokratskoj porodici. Dobar deo mojih problema predstavlja neposrednu posledicu specifičnog ludila koje se može naći u aristokratskom aristokratskom društvu.

Način na koji se ljudi u aristokratskom krugu odnose jedni prema drugima potpuno je drugačiji od svega što sam video. Svi su vrlo hladni, rezervisani i površni u međusobnim kontaktima. Prava osećanja se ne pokazuju; emocije se ispoljavaju na preterani, afektirani, bezlični način, sličan američkim TV šou-programima. Loša osećanja se nikad ne ispoljavaju. Tako postupaju i sa svojom decom. Kao da su aristokrate toliko fine da im ne treba ni ljubav, ni tako mučne, konfuzne stvari kao što su osećanja. Njih zamenjuju kodeksi ponašanja. Loša osećanja se kontrolisano izlivaaju kroz podrugljive primedbe, a dobra u vidu veće ljubaznosti ili dužeg poljupca u ruku. Porodični odnosi su slični diplomatskim.

Žalosno je da mi je jedina prava osećanja u detinjstvu pružila osoba izvan moje porodice i klase: moja dadilja koja me je podigla kao majka. Među aristokratama je uobičajeno i normalno da se roditelji ne brinu o deci već ih prepuštaju dadiljama. Sa dadiljom sam provodio raspuste, išao u šetnje, igrao se. Moja majka je samo fizički bila prisutna; njen glavni zadatak je bio nadgledanje dadilje. Sećam se da me je u najranijem detinjstvu dadilja pokazivala jednom dnevno roditeljima, obično pre spavanja u vreme kada su oni pili koktele. Na tim »šouima« morao sam da se ponašam kao odrastao čovek, da pokazujem koliko sam savladao pravila lepog ponašanja. Budući da sam se više osećao kao kućni ljubimac nego kao dete, nisam nikada mogao razviti neki odnos sa roditeljima. Nikada se nisam osećao kao pravo dete, uvek sam delimično bio odrastao, i zato sam imao mnogo problema u sazrevanju. Takođe sam stekao osećanje da moram da glumim i budem dobar dečak da bih dobio nešto. Takvo vaspitanje mi je donelo mnoge nevolje u izražavanju pravih osećanja, reagovanju na pravi način i iskazivanju ljutnje koja ne postoji u »društvu« u kome su svi ljubazni i zatvoreni.

Možda je najznačajnije u mom vaspitanju bilo to što sam bio dečak. Bio sam prvi dečak nakon tri devojke. Ostvario se san moga oca; rodio se sin i porodično ime se neće ugasiti. Njegovo telo i duh će se nastaviti da žive (kroz njegovo ime). Tako je od samog početka bila određena moja uloga: postaću mladi, uspešni aristokrata. Osećao sam se bezvrednim, jer mi se činilo da se od mene ništa drugo ne očekuje sem da ostvarim očevo san o produžetku porodične loze. Od tada sam osećao pritisak koji

me je terao da živim po merilima moga oca i porodice. Morao sam da savladam sva pravila propisana za aristokratu: da budem uvek ljubazan, da se lepo ponašam, da se družim isključivo sa pripadnicima svoje klase, da dobro predstavljam porodicu i činim da se svi sa mnom ponose. Zatim su na red došle druge stvari: kako se vode glupi, trivijalni razgovori, kako se igra bridž, ide u lov, igra valcer; uz to sam naučio sve o našoj porodičnoj istoriji i tradiciji i tome slično. Tako se moj život sveo na ono »što se ne sme« i ono »što se sme«. Postalo je izuzetno teško saznati šta u stvari ja želim. Nije bilo mesta za običnu zabavu, za lepotu i uživanje.

Život aristokrate je užasno predvidljiv i dosadan. Sve se radi onako kako *treba* da se uradi, kako se oduvek radilo i kako to rade svi ostali. Nema mesta za promene. Moj otac je bio ekspert u tome; mene još uvek drži osećanje da on kontroliše svaki moj postupak. Pre nego donesem neku važnu odluku, duboko u duši ja još uvek razmišljam da li će mu se to dopasti ili ne. A sada uviđam da je posle takvog ispiranja mozga zaista teško saznati vlastite prave želje.

Dobri primeri tog specifičnog aristokratskog ludila su ceremonije. Svako starijoj ženi morao sam da poljubim ruku. To sam znao pre nego što sam prohodao. Najludje je što sam i majci morao da ljubim ruku. Tako su me dobro istrenirali da sam sve do dolaska na Terapiju (Primalnu terapiju, prim. prev.) ljubio majci ruku pri svakom oproštaju. U taj sam poljubac unosio sva svoja osećanja; on je pokazivao koliko je velika bila udaljenost između nas.

Kad napuni dvadeset i prvu godinu mladić od oca dobija zlatan prsten sa porodičnim pečatom. On ne sme da ga skida sa ruke kako bi svi mogli da vide njegovo otmeno poreklo. Za mene je taj prsten bio okov koji me vezuje za roditelje i zato ga nisam nikad nosio. Sve aristokrate osećaju da su drugačiji i posebni ljudi, da su najbolji. Kao dete sam dobro upamtio poruku: ovo smo »MI«, aristokrate, a tamo su »ONI«, ne-aristokrate. »Oni« su inferiorni, glupi, neukusni, prljavi, ružni — jednom rečju, zanemarljivi. Najbolje ih je iskoristiti za sluge ili radnike. To me je duboko impresioniralo. Ja sam običan klinac — ali jedino moja porodica živi u zamku sa slugama, zamku okruženom ogromnim imanjem koje je samo naše i na kome za nas rade ljudi iz sela. Sve to skupa sa očevim pričama stvorilo je u meni osećanje, »Da, mi smo najbolji. Ja sam najbolji.« Od tada me to osećanje nije napustilo; no, poslednjih deset godina pokušavam da ga prikrijem, da ga savladam i razrešim. To osećanje je učinilo da mi je tokom čitavog školovanja bilo nemoguće da se normalno ponašam prema ljudima

izvan moje klase. Sve što sam poznao svodilo se na moj mali svet u kome sam ja bio kralj. I naši radnici i slugu su se prema meni ophodili kao prema malom kralju. Nikad nisam morao ništa da učinim za sebe jer su sve to radili drugi. Zato mi je sada teško da obavljam proste svakodnevne poslove kao što su pranje veša, čišćenje sobe ili nešto tako praktično.

Kada sam malo porastao u svom zamku, nisu mi dozvoljavali da se družim sa decom iz sela. Prve godine života sam proveo sa dadijkom nemajući drugove za igru. Moja najjača osećanja su usamljenost i osećaj da sam drugačiji od ostalog sveta. Želeo sam samo da budem običan dečak, da se ponašam i da radim kao sav ostali svet. Sećam se da smo i u crkvi imali drugačiji položaj; imali smo zasebnu ložu kraj oltara u kojoj niko nije mogao da nas vidi. Ponekad bih krišom provirio da vidim kako izgledaju ti ljudi koje nisam smeo da gledam i s kojima nisam smeo da se družim. Nikada nisam mogao biti član neke grupe ili klape: gdegod sam se našao, bio sam stranac.

Moj lični odnos prema svom aristokratskom statusu mnogo se izmenio tokom godina. Kao dečak mogao sam osetiti svu bedu granica i pravila, svu hladnoću i usamljenost. Kasnije sam naučio da taj jad prikrivam uz pomoć svega stečenog tako da sam glumio kako sam najbolji. Govorio sam sebi, *«Možda sam najusamljenije i najnesrećnije dete na svetu, ali sam zato (ili barem) najbolji.»* To je postala jedna od mojih najjačih odbrana. Kada bi se loše osećao, razmišljao sam o slavi svoje porodice i našeg imena, to je na mene delovalo kao droga. Ovakav stav je pospešivao odnos okoline prema meni, jer su se po pravilu ljudi drugačije ponašali sa mnom. Svi nastavnici, školski drugovi i njihovi roditelji znali su moje poreklo i shodno tome se ponašali. Nisu me ni mrzeli ni voleli. Otud i osećanje da me ljudi vole ili ne vole, ne zbog toga što jesam, već zbog onog što

predstavlja moje ime i društveni položaj. Što sam bio stariji to sam ga više mrzeo.

Po završetku škole potpuno sam se povukao od svojih aristokratskih prijatelja i počeo da se družim sa hipicima, narkosima, alkosima; počeo sam da se drogiram. Nikad nisam nikome rekao da sam plemić. Naprotiv, pobijao sam. Jedino nisam mogao da izmenim ponašanje i što je važnije, način govora. Tako bi otkrili da sam iz viših slojeva. To mi je toliko smetalo da sam pokušao da naučim bečki žargon. Ni to nije pomoglo. Još uvek sam se osećao kao stranac. I bio sam stranac, jer sam bio plemić. Ali sam i za svoju porodicu i svoj društveni krug postao stranac, jer sam želeo da budem ono što jesam. Da bih se odbranio od osećaja bezvrednosti, ja sam, kao i moji roditelji, koristio glumu kao odbranu. To se nije dopadalo ostalim plemićima, pa sam morao da uzmem skromniji stav i prikrivam osećanje da sam najbolji, koje je, opet, skrivalo stvarno osećanje da me niko ne voli. Na Terapiji sam morao da otkrijem prvobitnu odbranu da bih stigao do prvobitnog osećanja.

Bilo mi je važno da dodem u Los Angeles gde niko ne zna šta znači biti aristokrata, gde niko po mom govoru ne može da ustanovi moj odgoj. Nije slučajno što će ovaj tekst biti objavljen nakon mog odlaska iz Los Angelesa, jer se bojim da bi opet svi promenili ponašanje prema meni. Pa ipak, ovde sam konačno bio prihvaćen onakav kakav jesam. Na Terapiji sam polako naučio da nije ništa strašno ili smešno biti plemić, da nije nešto čime se treba ponositi ili čega se treba stideti. To je samo moja stvarnost i deo mog života.

S engleskog: Dragana R. Mašović

(Viktor Riedl: *«The Worst of Being the Best»*, The Primal Institute Newsletter, Vol. IV, No. 9, 1982, Los Angeles)

džonstaunski sindrom

artur džanov

Koja to sila može naterati inače inteligentne ljude da se odreknu vlastitog rasuđivanja i slepo prepuste užasima kao što je Džonstaun?*

Razni kultovi, vere, ako ne i autoritarne psihoterapije imaju jednu zajedničku crtu: nude ispunjenje nezadovoljene potrebe. Njihova moć je u sposobnosti da skoro apsolutno otklone svest o bolu i patnji zbog uskraćenosti koja traje čitavog života. Potreba koja od prvih dana života nije zadovoljena postaje pristupnica za sledbeništvo. Sledbenika obuzima nešto snažnije, nešto što se u njegovom životu javilo mnogo ranije od moći suđenja. On je u matrici podsvetnih, beskrajnih osećanja potrebe usled koje postaje naivan i ranjiv poput deteta koje se okreće majci u potrazi za toplinom.

Potreba sledbenika se hrani potrebom vode čija je vlastita nezadovoljena potreba patetično snažnija od potrebe najnižeg člana njegovog stada. Zato nije slučajno što su vode, fašisti i demagozi ovoga sveta, tipični proizvodi iskidanog, iskrivljenog detinjstva kao što su to i njihovi najvatreniji sledbenici. Voda briše nepodnošljive bolove svoga života putem kontrole i manipulacije; sledbenik svoje olakšanje nalazi u tome što je kontrolisan. Golo očajanje vode postaje očigledno kada se ugrozi njegova moć o čemu svedoče Hitlerova mahovitost pred kraj života i sve bizarnije Džonsovo ponašanje.

Povodom Džonstauna postavilo se pitanje načina na koji se jedan humani pokret pretvorio u tako otvorenu fašističku kontrolu. Polazi se, naravno, od pretpostavke da su Džons i pripadnici njegove komune nekada bili normalni i plemeniti ljudi, a da su zatim »poludeli«.

Problem ove pretpostavke je u tome što se odricanje od vlastite ličnosti, od vlastitog suda i osećanja odigralo mnogo pre nego što je spoljni izgled kulta postao neobičan. Zapanju-

juća kontrola, vidljivo ispoljena na kraju, bila je moguća zahvaljujući tome što se u svakom ugovoru vode i sledbenika podrazumeva da se neko već *odrekao* sebe. Model i prethodnica tog odricanja je odnos roditelja i deteta.

Dete/sledbenik nema nameru da se odrekne sebe, niti pak roditelji imaju nameru da ga toga liše; ali sa uskraćivanjem uslišavanja osnovnih potreba predaja nastupa sama od sebe. Detete koje od ranog detinjstva oseća glad svoje potrebe ne može dopustiti sebi da oseti realnost svoje uskraćenosti. Zato bol nije nikad razrešen. To dete provede čitav život u traganju za onim što će ublažiti unutrašnju glad. Bol se možda umiri kasnije kada dete postane izdržavalac porodice ili se potpuno preda borbi za diplomu ili karijeru; no, nekim ljudima nisu dovoljne blage neurotične borbe. Stanje uskraćenosti zahteva mnogo snažniji odušak. Umesto nezavisne ličnosti javlja se ogromna, potsvesna povreda koja iziskuje snažnije mogućnosti olakšanja.

Iako se ciljevi razlikuju, dinamike su iste, bez obzira da li se radi u Džonstaunu, Munu, Sinanonu, Hari Krišni, reinkarnacijskim sektama ili autoritarnoj psihoterapiji. Njihova poruka u ovom ili onom obliku glasi, *«Podaj se meni i ja ću brinuti o tebi, štiti ti te, voditi, slušati, osećati za tebe i voleti te.»* A to je najjača sila na zemlji. Ona će naterati čoveka da sva svoja zemaljska dobra preda vodi, da se pokrene protiv porodice i protiv svakog prirodnog nagona. Kao što smo videli, sledbenici će se s radošću odreći sebe ili čak ubiti za svoga vođu.

Ako sve pokrete i vode zamenimo rečju »Bog« naći ćemo istu dinamiku. No, voda kulta je privlačniji zato što je stvaran, što je među nama, što se može videti i dotaknuti, što se može s njim razgovarati. Potreba je jednaka onoj kojom se hrani religija, s' tim što je organizo-

vana religija struktuirana i što ne izaziva toliku hysteriju. U oba slučaja, simbolično zadovoljenje potrebe dovodi do sveobuhvatne kontrole sledbenikovih postupaka — do, recimo, kontrole onoga što radi u krevetu sa svojim supružnikom, uključujući preporuku da koristi prezervativ ili dijafragmu. A to je kontrola.

Da bi ostvario potpunu kontrolu, pokret ili kult se mora pobrinuti za najdublje bolove, uključujući one ispoljene strahom od smrti. On mora pružiti spoljni razlog za život — i smrt. Džons je vrlo dobro ispunio ovaj preduslov, o čemu svedoče njegova uveravanja da će se sa svojim sledbenicima ponovo sresti na utopijskom »onom svetu«. Ponašanje u okviru kulta uklapa se u sistem nagrade ili kazne kao što je slučaj sa decom u represivnoj porodici.

Neverovatno iznenađuje lakoća sa kojom se ljudi mogu kontrolisati. Pacijenti tek prispe li na terapiju (Primalnu terapiju — prim. prev.) često mole da budu kontrolisani. Oni žele da im se kaže šta da rade. Radije bi slušali kvaziteorije od nekog autoriteta nego što bi razvijali sopstveni uvid. Takvo ponašanje vapi za manipulacijom — a tom iskušenju teško odolevaju terapeuti sa sopstvenim neispunjenim potrebama. No, pacijenti samo praktično realizuju program, onaj isti program koji su za njih sačinili roditelji sa svojim nezadovoljenim potrebama. Roditelji kontrolišu dete da bi od njega ili nje stvorili ono što oni žele i što je njima potrebno, a što su njima *njihovi* roditelji uskraćivali. U tom procesu dete je uskraćeno i ličnost je zakopana; stvorena je latentna mogućnost da ga slučaj nanese na nekog ko će zadobiti kontrolu nad njim.

Fašizam se lako ostvaruje. Čovek treba samo da izgleda kao da će zadovoljiti potrebe ljudi dok im govori ono što žele da čuju da bi ubili svoj bol — bol neispunjene potrebe. Ljudi nerado napuštaju vođu koji tako postupa, bez obzira na to što on postaje surov i sadista. Zato što se nadaju. Zato što su spazili zračak nade. Kao i u prvobitnoj porodičnoj situaciji nemoguće je odreći se te nade, jer bi to podrazumevalo otvaranje prema bolu uskraćenosti. U tome se krije jedan od razloga zašto je teško smeniti predsednika vlade. Težnja da se produži njegov mandat ima korene u želji da se ne oseti bol zbog onoga što otac nije uspeo da uradi. Zato niko ne voli očuhu.

Veći broj sledbenika nije ni pokušao da napusti Džonstaun jer bi to značilo ponovno suočavanje sa beznađežnošću. Niko se sa snažnom nezadovoljenom potrebom ne može odlučiti na takav korak. I zato teže da ostanu svi oni koji dobrovoljno stupaju u autoritarne poduhvate. Oni namerno čine gluposti: odriču se novca, napuštaju porodicu, šišaju do glave, nagovaraju na sve i svašta, trpe da satima ne odu u kupatilo. Ti gestovi su simbolični: oni pokazuju vodi da su u njegovoj vlasti. Niko ne voli takvu vlast, sem ako nije neurotičan: stoga se ne radi ni o kakvoj zloupotrebi moći budući da je moć sama po sebi zloupotreba. Zloupotreba moći je čist pleonazam.

ISPIRANJE MOZGA KAO OTKLANJANJE BOLA

U javnosti se uvrežilo gledište da je Džonsov sledbenicima bio »ispran mozak«. To jeste tačno; no, čak i najkompletnija izučavanja ispiranja mozga retko zađu dublje od opisa ponašanja, tako da taj termin još uvek ima maglovito, metaforično značenje. Ispiranje mozga, međutim, ima vrlo precizno značenje i podrazumeva specifičnu metodu.

Da bi se nekom isprao mozak neophodno je uraditi dve stvari. Prvo ga treba učiniti ranjivim; treba oslabiti odbrane koje ga obično štite od unutrašnje patnje. Mnogi ljudi stupaju u pokrete kao što je Džonstaun ili Hari Krišna, jer se već nalaze u stanju patnje. Kod onih koji još nisu u tom stanju, pokreti ispiranja mozga napadaju odbrane na autoritaran način — nagovaranjem, uskraćivanjem i sličnim metodama — sve dok osoba ne postane ranjiva.

Osoba koja pati zapravo je bliska svojoj unutrašnjoj realnosti. U drugačijim, neautoritarnim uslovima, ona bi prodrila *dublje* u osećanja, plakala zbog njih, izražavala ih i počela da ih razrešava. Onda bi postepeno sve više dolazila u vezu sa samom sobom i stekla *sopstveni* uvid, sopstveno razumevanje životnog iskustva i sadašnje stvarnosti.